

بررسی نقش میانجی سبک‌های تبادل اجتماعی در روابط فعال‌سازی -

بازداری رفتاری و احقاق جنسی در زنان متأهل

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۳/۲ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۸/۲۰

مریم افسیبه زاده^۱

آزاده فرقدانی^{*۲}

فاطمه شاطریان محمدی^۳

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: هدف پژوهش، مدل‌یابی احقاق جنسی در زنان متأهل بر اساس سیستم‌های رفتاری و با نقش واسطه‌ای سبک‌های تبادل اجتماعی بود.

روش: این مطالعه از نوع همبستگی بوده است. جامعه آماری شامل دانشجویان زن متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج بود که تعداد ۳۰۰ نفر بر اساس روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. آزمودنی‌ها به پرسشنامه‌های احقاق جنسی هالبرت (۱۹۹۲)، سیستم‌های رفتاری کارور و وایت (۱۹۹۴) و سبک‌های تبادل اجتماعی لیمن و همکاران (۲۰۱۱) پاسخ دادند. داده‌ها بر اساس معادلات ساختاری تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد، بازداری رفتاری ($p < 0/01$) اثر منفی و معناداری بر احقاق جنسی دارد. همچنین در بررسی اثرات غیرمستقیم سیستم فعال‌سازی رفتاری از طریق سبک‌های تبادل انصاف ($p < 0/01$) و پیگیری ($p < 0/01$) و فردگرایی ($p < 0/05$) اثر مثبت بر احقاق جنسی دارد و سیستم بازداری رفتاری از طریق سبک‌های تبادل سرمایه‌گذاری افراطی، منفعت‌طلبی، انصاف و فردگرایی ($p < 0/05$) اثر منفی بر احقاق جنسی در زنان دارد.

نتیجه‌گیری: فعال‌سازی و بازداری رفتاری، می‌توانند کارکرد متفاوت سبک‌های تبادل اجتماعی را در احقاق جنسی در زنان نشان دهند. بنابراین بررسی نقش میانجی سبک‌های تبادل اجتماعی اطلاعات دقیق‌تری را در خصوص تأثیرگذاری این سبک‌ها بر ابعاد مختلف روابط زناشویی، فراهم می‌کند.

کلمات کلیدی: احقاق جنسی، سیستم‌های رفتاری، سبک تبادل اجتماعی

۱. دانشجوی دکترای روانشناسی عمومی، گروه روانشناسی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران.

۲. استادیار گروه روانشناسی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران.

* نویسنده مسئول: farghadani@iau-savah.ac.ir

۳. استادیار گروه روانشناسی، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران.

• این مقاله بر گرفته از پایان‌نامه دکترای نویسنده اول مقاله می‌باشد.

The Mediating Role of Social Exchange Styles in the Relationship between Behavioral Activation-Inhibition Systems and Sexual Assertiveness in Married Women

Maryam Ofsieh Zadeh¹

Azadeh Farghadani*²

Fatemeh Shaterian Mohammadi³

Original Article

Abstract:

Introduction: This study aimed at modeling sexual assertiveness in married women based on behavioral systems with the mediating role of social exchange styles.

Methods: This study was conducted using a correlational design. The statistical population was all married female students of Islamic Azad University, Karaj Branch. A total of 300 students were selected using purposive sampling. The participants completed the Hulbert Sexual Assertiveness Questionnaire (1992), the Carver and White's BIS/BAS scales (1994), and the Leybman's Social Exchange Styles Questionnaire (2011). Data were analyzed based on structural equations.

Results: Results showed that behavioral inhibition has a significant negative effect on sexual assertiveness ($p < 0.01$). In addition, in the analysis of indirect effects, the behavioral activation system had a positive effect on sexual assertiveness through fairness ($p < 0.01$), tracking ($p < 0.01$), and individualism ($p < 0.05$) and the behavioral inhibition system hurt sexual assertiveness of women through overinvestment, benefit-seeking, fairness and Individualism ($p < 0.05$).

Conclusion: Behavioral activation and inhibition can point to the different functions of social exchange styles in sexual assertiveness in women. Therefore examining the mediating role of social exchange Styles provides more detailed information about the impact of this variable on different dimensions of sexual relations in women.

Keywords: Sexual Assertiveness, Behavioral systems, Exchange Social Style.

1. Ph.D Student of General Psychology, Department of Psychology, Saveh Branch, Islamic Azad University, Saveh, Iran.

2. Assistant professor, Department of Psychology, Saveh Branch, Islamic Azad University, Saveh, Iran.

* Corresponding Author: farghadani@iau-saveh.ac.ir

3. Assistant Professor, Department of Psychology, Saveh Branch, Islamic Azad University, Saveh, Iran.

مقدمه

با وجود نقش عملکرد جنسی سالم در زنان، در احساس سلامتی و بالابردن کیفیت زندگی آنها (خنافره و صفرزاده، ۱۳۹۸). بسیاری از زنان از صحبت درباره مسائل جنسی خودداری می‌کنند (نصرالهی مولا، بهرامی، رنجبران و علی‌مراد، ۲۰۲۰). در ایران نیز گزارش شده است که بیش از ۸۰ درصد از زنان، در این زمینه مشکلاتی را تجربه می‌کنند (شریفیان، صفاریان و علیزاده فرد، ۱۳۹۷). در کنار عوامل بین‌فردی مؤثر در احقاق جنسی در زنان، نمی‌توان نقش عوامل انگیزشی- رفتاری و تجارب فرد را در روابط بین‌فردی نادیده گرفت. چرا که روابطی نیز وجود دارند که با وجود رضایت زناشویی کلی، زنان در احقاق جنسی دچار مشکل هستند و همین مسأله به مرور زمان، رضایت زناشویی را کاهش خواهد داد (بانگارت و گراف^۱، ۲۰۲۰). احقاق جنسی^۲ که به توانایی ابراز نیازهای جنسی و احساسات و افکار مرتبط، بدون احساس گناه یا اضطراب و ظرفیت مذاکره درخصوص رابطه جنسی و تأکید بر حقوق خود بدون زیرپا گذاشتن حقوق همسر در رابطه جنسی، اشاره دارد (لوپز-آلوارادو، ون پریس، سوالاس-نیرو و انلین^۳، ۲۰۱۹) می‌تواند با رضایت جنسی بالاتر در زنان و همسران آنها، کیفیت بالاتر ارگاسم و رابطه جنسی (کلاک، سوزا و اوگز^۴، ۲۰۱۶) و بی‌رمقی زناشویی کمتر (زارع‌نژاد، حسینی و رحمتی، ۱۳۹۸) همراه باشد. در ادبیات روابط جنسی و زناشویی از احقاق جنسی به عنوان یک شایستگی جنسی-اجتماعی نام برده شده است که نداشتن آن می‌تواند با بروز رفتارهای طردکننده از طرف زنان، در نهایت تحقیر، سرزنش و خصومت را در روابط زناشویی، شکل دهد (کیم، مویز، ساکالوک، روزن و ایمپت^۵، ۲۰۲۰). بعد اجتماعی احقاق جنسی با نقش‌های اجتماعی موردانتظار از زنان، پیوند خورده است و حتی می‌تواند به عنوان پرخاشگری تفسیر شود (بوچارد و همفریز^۶، ۲۰۱۹). چرا که از زنان انتظار می‌رود در این زمینه، به صورت بازداری شده‌ای رفتار کنند. اما این رفتار بازداری شده صرفاً به عوامل فرهنگی- اجتماعی و تأثیر آنها بر هدایت رفتارهای جنسی در زنان بر نمی‌گردد (ژانگ، ایکسای، سینگلو، فان ویپ^۷، ۲۰۲۱). بلکه به نظر می‌رسد نوع سیستم‌های انگیزشی و شخصیتی فرد نیز مانند فعال‌سازی و بازداری رفتاری می‌تواند در میزان ابراز وجود افراد به طور کلی نقش داشته باشند (کورسن^۸، ۲۰۱۶). از طرفی نوع نگاه افراد در خصوص تبادل سود و هزینه و تفسیر آن در روابط بین‌فردی و اجتماعی، می‌تواند به رابطه زناشویی نیز منتقل شود و در میزان ابرازگری جنسی زنان مؤثر باشد. این در حالی است که نحوه تأثیرگذاری سازه‌های اجتماعی و و بین‌فردی در سایه

1. Bangardt & Graaf
2. sexual assertiveness
3. Lopez-Alvarado, Van Parys, Cevallos-Neira & Enlin
4. Kluck, Zhuzha & Hughes
5. Kim, Muise, Sakaluk, Rosen & Impett
6. Bouchard & Humphreys
7. Zhang, Xie, T singlo & Yip
8. Corson

مکانیزم‌های رفتاری و شخصیتی، به طور دقیق‌تر و کاربردی‌تری قابل تبیین است. به خصوص آنکه افراد در تمام روابط بین‌فردی و زناشویی خود به طور خودآگاه و یا ناخودآگاه درگیر برآورد سود ادراک شده و هزینه صرف شده در روابط خود هستند و این مسأله می‌تواند در درجه اول، قبل از روابط بین‌فردی، ادراک، توانایی‌ها و نگرش‌های فردی آنها را در خصوص تلاش برای بهبود رابطه تحت تأثیر قرار دهد. از آنجایی که هر فردی با خزانه تجارب رفتاری و اجتماعی منحصر به فرد خود وارد رابطه زناشویی می‌شود، در پژوهش حاضر بر سیستم‌های رفتاری^۱ و سبک‌های تبادل اجتماعی^۲ به عنوان عوامل فردی و اجتماعی که می‌توان اثر احتمالی آنها را بر احقاق جنسی در زنان در نظر گرفت، تمرکز شده است.

سیستم‌های رفتاری براساس نظریه حساسیت به تقویت‌گری^۳ (۱۹۸۷) و کارور و وایت (۱۹۹۴) به ابعاد رفتاری، انگیزشی و شخصیتی افراد اشاره دارند و در دو بعد فعال‌سازی و بازداری رفتاری تعریف شده‌اند. بازداری رفتاری، بیشتر با رفتارهای اجتنابی گره خورده است و افراد، موقعیت‌هایی را که به نظر همراه با تنبیه هستند، بسیار منفی تفسیر می‌کنند. بنابراین یادگیری همراه با تداعی که مبتنی بر اجتناب از موقعیت‌های احتمالی آزاردهنده هستند، در بازداری رفتاری پررنگ‌تر است. فعال‌سازی رفتاری نیز، بیشتر با رفتارهای گرایشی، توصیف می‌شود که براساس آن افراد، آمادگی بیشتری برای جستجوی پاداش و موقعیت‌های تازه دارند (ایکسای، فنگ^۴، ژانگ، لو^۵ و دای^۶، ۲۰۲۱). این دو سیستم رفتاری - شخصیتی می‌توانند به میزان جهت‌گیری گرایشی یا اجتنابی افراد در زمان تعقیب اهداف در روابط عاطفی، هم اشاره داشته باشند (لوشیز، فینکل و فیتز سیمونز^۷، ۲۰۱۱). چرا که سیستم فعال‌سازی رفتاری با عاطفه مثبت، امیدواری در رسیدن به اهداف مطلوب، حساسیت به پاداش و تسهیل پردازش اطلاعات و سیستم بازداری رفتاری با عاطفه منفی، رفتارهای اجتنابی و حساسیت به تنبیه همراه است (مارچان-کلاوینو، آلامدا-بیلن، زایس و گیل^۸، ۲۰۱۹). در این میان زنان در مقایسه با مردان، در بازداری رفتاری و تجربه هیجان‌هایی مانند غم، ترس و اضطراب نمره بالاتری می‌گیرند (ماکلامز و وو^۹، ۲۰۱۹) و به محرک‌های حاکی از تنبیه مانند ناکامی، فقدان، انتقاد و یا سرزنش حساسیت بالاتری دارند. بیکر، لارسون و سیپل^{۱۰} (۲۰۱۹) نیز دریافته‌اند که حساسیت بیشتر به پاداش و تقویت در مقایسه با حساسیت به تنبیه، خودکارآمدی افراد را در روابط عاطفی افزایش می‌دهد (استولارسکی،

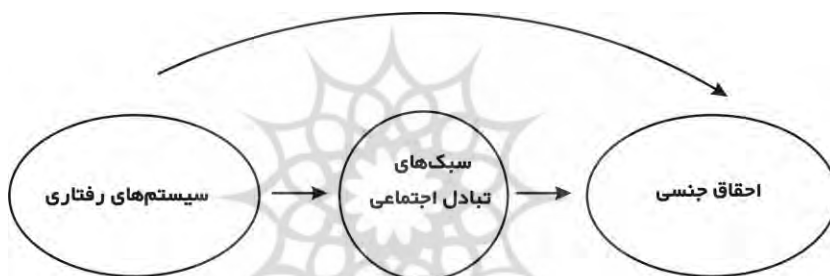
1. behavioral systems
2. social exchange style
3. Gray
4. Fang
5. Lou
6. Dai
7. Luchies, Finkle & Fitzsimons
8. Marchan-Clavellino, Almeda-Bailen, Zayas & guil
9. Ma-kellams & Wu
10. Baker, Larson & Seipel

وجکاسکی و ماتئوس^۱، ۲۰۲۰). این در حالی است که کاهش رفتار اجتنابی با احقاق جنسی بالاتر در زنان (بوچارد و هامفریز، ۲۰۱۹) همراه است. همچنین، وقتی زنان با انگیزه روی‌آوری به روابط جنسی می‌پردازند، در مقایسه با زمانی که انگیزه‌های اجتنابی دارند، کنجکاو جنسی، برانگیختگی و رضایت جنسی بیشتری را تجربه می‌کنند (میرشمسیری، صالحی، مدحی و کیان‌مهر، ۱۳۹۴). بنابراین به نظر می‌رسد که بازداری رفتاری برخلاف فعال‌سازی رفتاری با احقاق جنسی کمتر در زنان همراه باشد و ابرازگری در خصوص نیازهای جنسی را محدود کند.

زمانی که از روابط جنسی صحبت می‌شود، تبادل نیز جایگاه خاصی دارد و در این راستا، هنجارهای اشتراکی و هنجارهای تبدلی نیز اهمیت پیدا می‌کنند. در هنجارهای اشتراکی، ادراک انصاف و در هنجارهای تبدلی، افراد به سایر سبک‌های تبادل سود و هزینه در روابط می‌پردازند (راپوسو، ایمپت و مویز، ۲۰۲۰). در نظریه تبادل اجتماعی نیز افراد به برآورد هزینه‌های روابط خود می‌پردازند و با منافع و پاداش‌های حاصل از آن مقایسه می‌کنند و بر این اساس پنج سبک انصاف (نفع یکسان در رابطه)، پیگیری (پایش مکرر هزینه و سود)، فردگرایی (رجحان خوداتکایی و سرمایه‌گذاری اندک)، منفعت‌طلبی (افزایش حتی‌الامکان سود) و سرمایه‌گذاری افراطی (سرمایه‌گذاری بدون الزام یا انتظار سرمایه‌گذاری برابر از جانب دیگران)، مطرح شده است (صفاری‌نیا، ۱۳۹۶). به نظر می‌رسد که براساس نظریه تبادل اجتماعی در روابط جنسی، مقایسه پاداش‌ها و هزینه‌ها با سطوح موردانتظار پاداش‌ها و هزینه‌ها، ادراک برابری از پاداش و هزینه‌های جنسی و تعادل بین پاداش‌ها و هزینه‌ها در رابطه جنسی در احساس توانمندی زنان در فعالیت‌های جنسی، نقش دارد (سانچز - فونتنس، سانتوس - ایگلسیاس^۳، ۲۰۱۶) و ادراک عدم تعادل پیامدهای مثبت و منفی در تجارب ارتباطی می‌تواند با شکل دادن احساس محرومیت زنان و ایجاد احساس درماندگی (لیبمن، زوروف و فورنیر^۴، ۲۰۱۱) بر احقاق جنسی تأثیرگذار باشد. اما باتوجه به پژوهش‌های متفاوت مثلاً در خصوص عدم ارتباط منفی قطعی بین سبک پیگیری و تعارض‌های زناشویی و یا عدم ارتباط مثبت قطعی بین ادراک انصاف با رضایت زناشویی (استفورد^۵، ۲۰۲۰) و یا پژوهش‌های متفاوت در خصوص رابطه فردگرایی با افزایش برون‌گرایی (سپاه‌منصور، صفاری‌نیا و صفاری‌نیا، ۱۳۹۹) و از طرفی با کاهش برون‌گرایی (لیبمن، ۲۰۱۲)، به نظر می‌رسد نقش عواملی که در بافت آنها سبک‌های تبدلی می‌توانند کارکرد متفاوتی در احقاق جنسی در زنان داشته باشند، قابل بررسی است، چرا که گاهی یک سبک تبدلی یکسان در سایه دو گرایش رفتاری - شخصیتی متفاوت می‌تواند تأثیر متفاوتی داشته باشد. همچنین باتوجه به نقش فعال‌سازی رفتاری در بروز

1. Stolarski, Wojciechowski & Matthews
2. Raposo, Impett & Muise
3. Sanchez-Fuentes & Santos-Iglesias
4. Leybman, zuroff & Fournier
5. Stafford

تعامل‌های مثبت‌تر (کیلپاتریک، ۲۰۱۸)، احتمال زمینه‌سازی متفاوت سیستم‌های انگیزشی- رفتاری و شخصیتی متفاوت در خصوص سبک‌های تبادل اجتماعی و احقاق جنسی وجود دارد. مرور ادبیات پژوهش در حیطه احقاق جنسی حاکی از آن است که غالب پژوهش‌ها به پیامدهای مثبت روانی و زناشویی این سازه در رضایت جنسی (ژانگ و همکاران، ۲۰۲۱)، پایداری ازدواج (فیاض صابری، توننده جانی، ثمری و نجات، ۱۳۹۸) و مواردی از این دست پرداخته‌اند. اما در این میان، به نقش عوامل تبیین کننده احقاق جنسی بر اساس عوامل فردی-اجتماعی به ندرت پرداخته شده است. همچنین پژوهشگر در بررسی‌های خود الگویی را نیافت که در آن به تبیین عوامل فردی تأثیرگذار بر احقاق جنسی بر اساس متغیرهای مذکور، پرداخته باشد. از این رو، محقق باتوجه به اهمیت نظریه تبادل اجتماعی در روابط جنسی، در پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال اصلی است که آیا سبک‌های تبادل اجتماعی در روابط فعال‌سازی-بازداری رفتاری و احقاق جنسی در زنان نقش میانجی دارند؟

شکل ۱. مدل مفهومی احقاق جنسی در زنان

روش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها در حیطه پژوهش‌های توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل دانشجویان زن متأهل دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرج بود که از این جامعه، براساس ملاک‌های دامنه سنی ۳۰ تا ۴۵ سال، مدت زمان زندگی مشترک حداقل ۲ سال، داشتن رابطه جنسی در یک سال اخیر و رضایت برای شرکت در پژوهش، به روش نمونه‌گیری هدفمند (باتوجه به ملاک‌های ورود) و براساس حجم نمونه لازم در معادلات ساختاری (۲۰ برابر تعداد متغیرها) پرسشنامه‌ها در مرحله اول به ۴۰۰ نفر از دانشجویان زن متأهل در فضای مجازی داده شد و در نهایت باتوجه به ملاک‌های ورود و افت آزمودنی‌ها، تحلیل داده‌ها بر روی ۳۰۰ نفر با استفاده از نرم‌افزارهای AMOS, SPSS و با مدل‌یابی معادلات ساختاری، صورت گرفت.

ابزارهای پژوهش

الف) پرسشنامه احقاق جنسی: این پرسشنامه ۲۵ سؤالی توسط هالبرت^۱ (۱۹۹۲) به منظور ارزیابی احقاق جنسی زنان در روابط زناشویی خود، طراحی شده است. نمره‌گذاری این پرسشنامه براساس طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (همیشه-هرگز) انجام می‌شود. هالبرت (۱۹۹۲) پایایی آن را براساس آلفای کرونباخ ۰/۹۲ گزارش کرده است و تحلیل عاملی اکتشافی، ساختار یک عاملی پرسشنامه را تأیید کرده است (ایوت و ترل^۲، ۲۰۱۵). زارع‌نژاد، حسینی و رحمتی (۱۳۹۸) پس از بررسی روایی صوری و محتوایی، ضریب آزمون و بازآزمون را ۰/۸۶ و براساس آلفای کرونباخ، ۰/۷۴ گزارش کرده‌اند. همچنین قیصری و کریمیان (۱۳۹۲) پایایی پرسشنامه را براساس آلفای کرونباخ، ۰/۸۳ محاسبه کرده‌اند. در پژوهش حاضر، پایایی براساس آلفای کرونباخ، ۰/۷۷ محاسبه شده است.

ب) پرسشنامه سیستم‌های رفتاری: پرسشنامه ۲۴ سؤالی سیستم‌های بازداری/فعال‌سازی رفتاری، توسط کارور و وایت (۱۹۹۴) و در دو بعد بازداری و فعال‌سازی رفتاری (سائق، جستجوی لذت و پاسخ‌دهی به پاداش) طراحی شده است. کارور و وایت (۱۹۹۴) ثبات درونی بازداری رفتاری و مقیاس‌های فعال‌سازی رفتاری را به ترتیب، ۰/۷۴، ۰/۷۳، ۰/۷۰ و ۰/۶۶ گزارش کرده‌اند. نمره‌گذاری پرسشنامه براساس طیف لیکرت ۴ درجه‌ای (کاملاً مخالف تا کاملاً موافق) انجام می‌شود. پایایی براساس آلفای کرونباخ ۰/۷۲ و براساس بازآزمایی از ۰/۵۶ تا ۰/۷۴ متغیر بوده است. امیری و حسنی (۱۳۹۵) در بررسی روایی سازه براساس تحلیل عاملی نیز همان مؤلفه‌های نسخه اصلی پرسشنامه با ارزشهای بیشتر از ۱ و با بارعاملی بزرگتر از ۰/۴۰ را استخراج کرده‌اند. تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه براساس شاخص‌های برازش x^2/df (۱/۲۶)، CFI (۰/۸۴)، SRMR (۰/۰۷) و RMSEA (۰/۰۶)، مطلوب گزارش شده است (امیری و حسنی، ۱۳۹۵). در پژوهش حاضر، پایایی براساس آلفای کرونباخ، برای فعال‌سازی رفتاری ۰/۷۷ و برای بازداری رفتاری ۰/۷۲ محاسبه شده است.

ج) پرسشنامه سبک‌های تبادلی اجتماعی: پرسشنامه ۴۱ سؤالی سبک‌های تبادل اجتماعی توسط لیمن و همکاران (۲۰۱۱) و در قالب پنج عامل انصاف، منفعت‌طلبی، فردگرایی، پیگیری و سرمایه‌گذاری افراطی طراحی شده است. لیمن و همکاران (۲۰۱۱)، آلفای کرونباخ را برای پیگیری، انصاف، فردگرایی، منفعت‌طلبی و سرمایه‌گذاری افراطی به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۸۱، ۰/۷۵ و ۰/۶۸ گزارش کرده‌اند و روایی براساس تحلیل عاملی نشان‌دهنده برازش خوب مدل (RMSEA=۰/۰۷، CFI=۰/۹۳، GFI=۰/۹۱) بوده است. نمره‌گذاری پرسشنامه براساس طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (کاملاً مخالفم-کاملاً موافقم) انجام می‌شود. صفاری‌نیا (۱۳۹۶)

1. Hullbert
2. Eevett & Terrell

پایایی آن را براساس آلفای کرونباخ، $0/83$ محاسبه کرده است. همچنین تحلیل عامل اکتشافی، همان پنج عامل نسخه اصلی را با ارزش‌های ویژه بزرگتر از $1/5$ تأیید کرده است و تحلیل عامل تأییدی حاکی از برازش مطلوب مدل برای پنج عامل مذکور براساس GFI ، $(3/46)$ ، x^2/df ، $AGFI$ ، $(0/89)$ و $RMSEA$ ، $(0/07)$ بوده است. در پژوهش حاضر، پایایی براساس آلفای کرونباخ، برای سبک‌های تبادل اجتماعی از $0/60$ تا $0/78$ متغیر بوده است.

یافته‌ها

در بخش اطلاعات جمعیت‌شناختی، سن 66 درصد از آزمودنی‌ها، بین 30 تا 40 و بقیه بالای 40 سال سن داشته‌اند. 87 درصد دارای تحصیلات کارشناسی و بالاتر، 83 درصد دارای مدت زمان زندگی مشترک 4 تا 10 سال و غالباً افراد در رشته‌های علوم انسانی مشغول به تحصیل بوده‌اند. در جدول 1 ، ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش، میانگین و انحراف استاندارد و در جدول 2 ، چولگی، کشیدگی، ضریب تحمل و تورم واریانس متغیرهای پژوهش آورده شده است.

جدول ۱. ماتریس همبستگی، میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش

متغیرهای تحقیق	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱. سیستم بازداری رفتاری	-									
۲. سیستم فعال ساز - سائق	-.۱۷**	-								
۳. سیستم فعال ساز - پاسخ به پاداش	-.۰۳	.۰۶۵**	-							
۴. سیستم فعال ساز - جستجوی سرگرمی	-.۰۱۹**	.۰۶۲**	.۰۶۱**	-						
۵. سبک تبادل - انصاف	-.۰۱۳**	.۰۱۷**	.۰۱۴**	.۰۱۸**	-					
۶. سبک تبادل - منفعت طلبی	-.۰۱۸**	-.۰۰۴	-.۰۱۱*	-.۰۱۱*	-.۰۱۷**	-				
۷. سبک تبادل - فردگرایی	-.۰۱۳**	-.۰۱۱*	-.۰۱۶**	-.۰۱۸**	-.۰۱۱*	.۰۶۷**	-			
۸. سبک تبادل - پیگیری	-.۰۱۳**	-.۰۲۰**	-.۰۲۸**	-.۰۲۲**	-.۰۲۱**	.۰۶۱**	.۰۵۸**	-		
۹. سبک تبادل - سرمایه گذاری افراطی	-.۰۱۶**	-.۰۰۹	.۰۰۸	-.۰۰۷	-.۰۱۶**	.۰۵۳**	.۰۴۷**	.۰۵۵**	-	
۱۰. احقاق جنسی	-.۰۱۸**	.۰۱۱*	.۰۱۰*	.۰۱۳**	.۰۰۸	-.۰۳۹**	-.۰۳۹**	-.۰۴۰**	-.۰۳۶**	-
میانگین	۱۷/۷۸	۹/۹۳	۱۳/۸۹	۱۰/۴۳	۴۱/۹۷	۲۸/۴۴	۱۸/۰۷	۱۴/۰۳	۱۲/۹۹	۴۲/۲۲
انحراف استاندارد	۴/۹۴	۲/۹۹	۵/۰۵	۳/۰۳	۷/۱۶	۷/۵۳	۵/۵۲	۴/۴۹	۳/۸۳	۸/۲۱

$P > .01$ و $P > .05$

پرتال جامع علوم انسانی

جدول ۱، نشان می‌دهد که سیستم بازداری رفتاری همانند سبک‌های تبادل منفعت‌طلبی، فردگرایی، پیگیری و سرمایه‌گذاری افراطی به صورت منفی و در سطح معناداری ۰/۰۱ با متغیر احقاق جنسی همبسته‌اند. از بین مؤلفه‌های سیستم فعال‌ساز رفتاری سائق و پاسخ به پاداش به صورت مثبت و در سطح معناداری ۰/۰۵ و جستجوی سرگرمی به صورت مثبت و در سطح معناداری ۰/۰۱ با متغیر احقاق جنسی همبسته بودند.

در بررسی مفروضه‌ها، ارزش‌های کشیدگی و چولگی همه متغیرها در محدوده +۲ و -۲ قرار دارد. این مطلب نشان دهنده آن است که داده‌های تک متغیری به صورت نرمال توزیع شده‌اند. همچنین مقادیر ضریب تحمل همه متغیرهای پیش‌بین بزرگتر از ۰/۱ و مقادیر عامل تورم واریانس هر یک از آنها کوچکتر از ۱۰ است. براین اساس، می‌توان گفت دو مفروضه نرمال بودن توزیع داده‌ها و همخطی بودن در این داده‌ها برقرار است. در این پژوهش برقراری/عدم برقراری مفروضه‌های نرمال بودن توزیع چند متغیری و همگنی واریانس‌ها به ترتیب از طریق تحلیل اطلاعات «فاصله مهلنوبایس^۱» و نمودار پراکندگی واریانس‌های استاندارد شده خطاها^۲ مورد بررسی قرار گرفت. برای تحلیل داده‌ها از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد. این روش بسط مدل خطی کلی است و از دو بخش مهم تشکیل شده است: مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری. به همین دلیل تحلیل SEM مستلزم گذر از دو مرحله است: بررسی مدل اندازه‌گیری از طریق تحلیل عاملی تاییدی و تحلیل مدل ساختاری از طریق تحلیل مسیر. اما با توجه به این که در مدل پژوهش حاضر تنها یک متغیر مکنون (سیستم فعال‌ساز رفتاری با سه نشانگر) وجود داشت، بنابراین پارامترهای معلوم آن $6 \frac{V(V+1)}{2}$ و در سوی دیگر تعداد پارامترهای مجهول آن نیز ۶ بود (سه واریانس و سه ضریب مسیر)، بر همین اساس درجه آزادی (حاصل تفریق پارامترهای مجهول از معلوم) در مدل اندازه‌گیری برابر با صفر بود. به این نوع از مدل که در آن درجه آزادی برابر صفر است، مدل همانند^۳ گفته می‌شود. زمانی که مدل همانند باشد، پارامترها برآورد و شاخص‌های برازندگی و برآورد نمی‌شود. بدین ترتیب در پژوهش حاضر مدل اندازه‌گیری ارزیابی نشد و تنها به ارزیابی شاخص‌های برازندگی مدل کلی اکتفا شد.

همچنان که در شکل ۱ ملاحظه می‌شود، در این مدل چنان فرض شده بود که سیستم‌های مغزی/رفتاری از طریق سبک‌های تبادل اجتماعی بر احقاق جنسی زنان متأهل اثر دارد. به منظور آزمون مدل، روش تحلیل مدل‌یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار AMOS 24.0 و برآورد بیشینه احتمال^۴ (ML) به کار گرفته شد. جدول ۲ شاخص‌های برازندگی مدل پژوهش را نشان می‌دهد.

1. Mahalanobis distance (D)
2. standardized residuals
3. identified model
4. Maximum Likelihood

جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل ساختاری

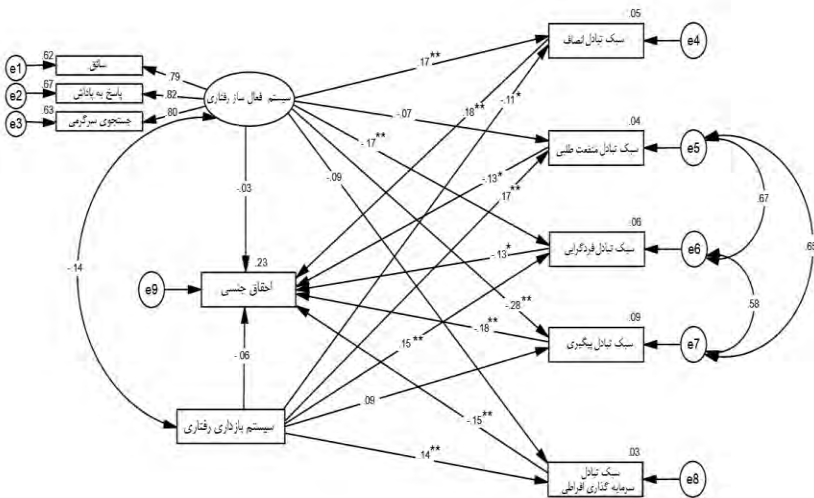
شاخص‌های برازندگی	مدل ساختاری اولیه	مدل ساختاری اصلاح شده
مجذور کای	۱۲۶/۲۴	۷۶/۰۲
درجه آزادی مدل	۲۴	۲۱
χ^2/df	۵/۲۶	۳/۶۲
GFI	۰/۹۶۳	۰/۹۷۶
AGFI	۰/۸۸۸	۰/۹۲۱
CFI	۰/۹۵۴	۰/۹۷۴
RMSEA	۰/۰۹۵	۰/۰۷۴

همچنان که جدول ۲ نشان می‌دهد به استثنای شاخص RMSEA دیگر شاخص‌های برازندگی حاصل از تحلیل مدل یابی معادلات ساختاری از برازش مدل ساختاری با داده‌های گردآوری شده حمایت نمودند ($\chi^2/df=5/26$, $GFI=0/963$, $CFI=0/954$, $AGFI=0/888$, $RMSEA=0/095$). با توجه به اهمیت فراوان شاخص RMSEA در برازش مدل با داده‌ها، با ایجاد کوواریانس بین خطاهای سبک‌های منفعت طلبی، فردگرایی و پیگیری مدل اصلاح و در نهایت شاخص‌های برازندگی حاصل شد که نشان می‌دهد مدل پژوهش با داده‌های گردآوری شده برازش قابل قبول دارد ($\chi^2/df=3/62$, $GFI=0/976$, $CFI=0/974$, $AGFI=0/921$, $RMSEA=0/074$). در ادامه، جدول ۳ ضرایب مسیر بین متغیرها را در مدل ساختاری پژوهش نشان می‌دهد.

جدول ۳. ضرایب مسیر در مدل ساختاری

ضرایب مسیر	b	S.E	B	sig	
سیستم بازداری رفتاری ← احقاق جنسی	-۰/۱۵۰	۰/۱۰۵	-۰/۰۶۲	۰/۱۷۲	
سیستم فعال ساز رفتاری ← احقاق جنسی	-۰/۱۵۴	۰/۲۵۶	-۰/۰۲۲	۰/۵۵۶	
سبک تبادلی سرمایه‌گذاری لفاظی ← احقاق جنسی	-۰/۴۶۷	۰/۱۸۱	-۰/۱۵۰	۰/۰۰۳	مستقیم
سبک تبادل پیگیری ← احقاق جنسی	-۰/۴۸۷	۰/۱۸۴	-۰/۱۸۱	۰/۰۰۳	
سبک تبادل فردگرایی ← احقاق جنسی	-۰/۲۷۸	۰/۱۳۲	-۰/۱۲۸	۰/۰۳۵	
سبک تبادل منفعت طلبی ← احقاق جنسی	-۰/۲۰۳	۰/۱۰۲	-۰/۱۲۷	۰/۰۴۳	
سبک تبادل انصاف ← احقاق جنسی	-۰/۳۰۲	۰/۰۸۲	۰/۱۸۱	۰/۰۰۲	
سیستم بازداری رفتاری ← احقاق جنسی	-۰/۲۳۸	۰/۰۶۶	-۰/۰۹۸	۰/۰۰۱	غیر
سیستم فعال ساز رفتاری ← احقاق جنسی	۰/۶۳۸	۰/۱۶۱	۰/۱۲۵	۰/۰۰۱	مستقیم
سیستم بازداری رفتاری ← احقاق جنسی	-۰/۳۸۷	۰/۱۱۹	-۰/۱۶۰	۰/۰۰۲	کل
سیستم فعال ساز رفتاری ← احقاق جنسی	۰/۴۷۴	۰/۲۷۲	۰/۰۹۳	۰/۰۶۳	

جدول فوق نشان می‌دهد که اثر کل سیستم بازداری رفتاری بر خلاف اثر کل سیستم فعال‌ساز رفتاری بر احقاق جنسی زنان متاهل منفی و معنادار است ($\beta = -0.160, p < 0.01$). از بین سبک‌های تبادلی اجتماعی سرمایه‌گذاری افراطی ($\beta = -0.150, p < 0.01$)، پیگیری ($\beta = -0.181, p < 0.01$)، فردگرایی ($\beta = -0.128, p < 0.05$) و منفعت‌طلبی ($\beta = -0.127, p < 0.01$) به صورت منفی بر احقاق جنسی اثر داشتند. در مقابل، سبک تبادلی اجتماعی انصاف ($\beta = 0.181, p < 0.01$) به صورت مثبت بر احقاق جنسی زنان متاهل اثر داشت. جدول 4، نشان می‌دهد که ضریب مسیر غیرمستقیم بین سیستم بازداری رفتاری و احقاق جنسی ($\beta = -0.098, p < 0.01$) منفی است. از سوی دیگر ضریب مسیر غیرمستقیم بین سیستم فعال‌ساز رفتاری و احقاق جنسی ($\beta = 0.125, p < 0.01$) مثبت بود. براین اساس می‌توان گفت سبک‌های تبادلی اجتماعی اثر سیستم‌های مغزی/رفتاری بر احقاق جنسی را به صورت معنادار میانجیگری می‌کند. با وجود این معناداری/عدم معناداری نقش هر یک از پنج سبک تبادلی اجتماعی در رابطه بین سیستم‌های مغزی/رفتاری بر احقاق جنسی معین نبود، به همین دلیل جهت تعیین معناداری یا عدم معناداری نقش هر یک از سبک‌های تبادلی اجتماعی در میانجیگری اثر سیستم‌های مغزی/رفتاری بر احقاق جنسی از فرمول بارون و کنی^۱ (۱۹۸۶) استفاده شد. استفاده از فرمول بارون و کنی نشان داد که ضریب مسیر غیرمستقیم بین سیستم فعال‌سازی رفتاری بر احقاق جنسی از طریق سبک تبادلی پیگیری ($\beta = 0.050, p < 0.01$)، انصاف ($\beta = 0.031, p < 0.01$) و فردگرایی ($\beta = 0.021, p < 0.05$) مثبت بود. همچنین ضریب مسیر غیرمستقیم بین سیستم بازداری رفتاری و احقاق جنسی از طریق سبک تبادلی سرمایه‌گذاری افراطی ($\beta = -0.021, p < 0.05$)، منفعت‌طلبی ($\beta = -0.022, p < 0.05$)، انصاف ($\beta = -0.020, p < 0.05$) و فردگرایی ($\beta = -0.020, p < 0.05$) منفی است. شکل ۱ پارامترهای استاندارد در مدل ساختاری پژوهش را نشان می‌دهد.

شکل ۲. مدل ساختاری پژوهش با استفاده از داده‌های استاندارد

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی اثر سیستم‌های رفتاری (فعال‌سازی و بازداری) بر احقاق جنسی و اثر غیرمستقیم متغیرهای مذکور با نقش میانجی سبک‌های تبادل اجتماعی انجام شد. بر این اساس، بازداری رفتاری احقاق جنسی را کاهش می‌دهد و فعال‌سازی رفتاری از طریق سبک تبادل اجتماعی پیگیری، انصاف و فردگرایی، احقاق جنسی را افزایش و بازداری رفتاری از طریق سبک‌های سرمایه‌گذاری افراطی، منفعت‌طلبی، فردگرایی و انصاف، احقاق جنسی را کاهش می‌دهد. قابل ذکر است با توجه به تحقیقات اندکی که در این حوزه انجام شده است از گزارش تحقیقاتی که می‌توانستند در تبیین نتایج مفید باشند کمک گرفته شده است.

نتایج پژوهش در خصوص اثر منفی بازداری رفتاری بر احقاق جنسی می‌تواند با پژوهش‌های بوچارد و همفریز (۲۰۱۹) مبنی بر رابطه اجتنابی بودن در زنان با احقاق جنسی کمتر؛ پژوهش ریتنبرگر، کلین و بریکن^۱ (۲۰۱۶) مبنی بر رابطه فعال‌سازی رفتاری با عدم بازداری جنسی و پژوهش کورسن (۲۰۱۶) مبنی بر رابطه بازداری رفتاری با منفعل بودن در زنان، همسو باشد. در تبیین این یافته می‌توان به رابطه فعال‌سازی رفتاری با عواطف مثبت‌تر در روابط جنسی (پورمحسنی کلوری، ۱۳۹۲) اشاره کرد که برخلاف بازداری رفتاری، حس تسلط و عزت نفس زنان را در روابط بین فردی افزایش می‌دهد (کیلیپاتریک، ۲۰۱۸). این در

حالی است که حساسیت بالای سیستم بازداری در روابط بین‌فردی با واکنش شدید افراد به تجارب استرس‌زا همراه است (پورمحسنی کلوری، ۱۳۹۲). براساس پژوهش راپوسو، روزن^۱ و مویز (۲۰۱۹) نیز گسترش خود در زنان با آشفتگی جنسی کمتر همراه است. بنابراین بازداری رفتاری با ممانعت از گسترش خود و عزت نفس در زنان می‌تواند، احقاق جنسی را در آنها کاهش دهد.

همچنین براساس دومین یافته پژوهش، فعال‌سازی رفتاری از طریق سبک‌های تبادل اجتماعی پیگیری، انصاف و فردگرایی بر احقاق جنسی اثر مثبت و معناداری دارد. این یافته می‌تواند با پژوهش‌های بیکر، لارسون و سیپل (۲۰۱۷) مبنی بر رابطه فعال‌سازی رفتاری با خودکارآمدی؛ ویلو، اسکینر، بیکر و کیتلین^۲ (۲۰۲۰) مبنی بر رابطه ادراک انصاف با خود ابرازگری جنسی در زنان؛ پژوهش کریمی، چلبیانلو و هاشمی‌پور (۱۳۹۶) مبنی بر رابطه فعال‌سازی رفتاری با احساس لیاقت و کفایت در روابط؛ پژوهش خجسته‌مهر، فرامرزی ورجبی (۱۳۹۱) مبنی بر رابطه ادراک انصاف با کیفیت زناشویی؛ محمودپور، دهقانپور، ایجاد و یوسفی (۱۳۹۹) مبنی بر رابطه حمایت اجتماعی ادراک شده با صمیمیت زناشویی در زنان، پژوهش سپاه منصور، صفاری‌نیا و صفاری‌نیا (۱۳۹۹) مبنی بر رابطه مثبت پیگیری با موافق بون و رابطه منفی سبک پیگیری با روان‌رنجور خوبی و رابطه فردگرایی با برون‌گرایی، گشودگی و وجدان و بالاتر بودن نمره سبک فردگرایی و پیگیری در زنان بهنجار در مقایسه با افسرده (شجاع‌فرد، ۱۳۹۹) همسو باشد. در تبیین این یافته می‌توان به برانگیختگی هیجانی منفی کمتر در سیستم فعال‌سازی رفتاری اشاره کرد که منجر به بروز تعارض‌های ارتباطی کمتری هم می‌شود (پورمحسنی کلوری، ۱۳۹۲) از طرفی در سبک تبدالی انصاف، واکنش‌های هیجانی خشم (فروپره‌مندی: هزینه‌ها یا آورده‌ها بیشتر از منافع یا برداشت‌ها است) و احساس گناه (فراپره‌مندی: منافع یا برداشت‌ها بیشتر از هزینه‌ها یا آورده‌ها است) دیده نمی‌شود و این مسأله می‌تواند با افزایش صمیمیت، فاصله‌گیری جنسی را کاهش دهد (مردانی و لندانی، صفاری‌نیا، علی‌پور و آقاییوسفی، ۱۳۹۸) و در این شرایط، ادراک انصاف و برخورداری از نفع یکسان در روابط می‌تواند بر احقاق جنسی در زنان تأثیر مثبتی داشته باشد. از طرفی به نظر می‌رسد در افراد گرایشی (که با سیستم فعال‌سازی رفتاری، بیشتر تداعی می‌شود)، سبک پیگیری که با پیگیری مزایا و هنجارهای تبدالی مشخص می‌شود، یک رفتار نگهدارنده برای رابطه محسوب می‌شود و لزوماً با عاطفه منفی، تعارض در روابط (استفورد، ۲۰۲۰) و یا کاهش رضایت و عملکرد جنسی همراه نیست (راپوسو، ایمپت و مویز، ۲۰۲۰) و می‌تواند احقاق جنسی را افزایش دهد. همچنین فعال‌سازی رفتاری برخلاف بازداری رفتاری، می‌تواند بارها و بارها رفتار را در برابر منابع پاداش هدایت کند و سطوح برانگیختگی مثبت را

1. Rosen

2. Veilleux, Skinner, Baker & Kaithlyn

بالا ببرد (آدام، ۲۰۱۰). در این شرایط به نظر می‌رسد که سبک فردگرایی، کارکرد سازش‌یافته‌تری داشته باشد. زیرا زنان با فردگرایی می‌توانند کمتر احساس آسیب‌دیدگی کنند و پاداش بیشتری را به دست آورند (لوک، گلیبرگ، امبریو و زولو، ۲۰۱۱) و در روابط جنسی خود، ابرازگرتر باشند. در یک جمع‌بندی می‌توان به نقش زمینه‌ساز مثبت فعال‌سازی رفتاری در خصوص کاهش اثر منفی سبک‌های پیگیری و فردگرایی و افزایش اثر مثبت سبک انصاف در احقاق جنسی، اشاره کرد.

آخرین یافته پژوهش نیز حاکی از آن است که سیستم بازداری رفتاری از طریق سبک‌های تبادل اجتماعی سرمایه‌گذاری افراطی، منفعت‌طلبی، فردگرایی و انصاف بر احقاق جنسی، اثر منفی و معناداری دارد. این یافته می‌تواند با پژوهش‌های لندور و وینتر^۳ (۲۰۱۹) مبنی بر رابطه بازداری رفتاری با کاهش ابراز وجود و گشودگی به رابطه و رابطه اهمیت دادن به نیازهای دیگران در مقایسه با نیازهای خود با خودخاموشی در زنان؛ پژوهش تیرون و کاتز^۴ (۲۰۱۷) مبنی بر رابطه نیرومندی اشتراکی جنسی در زنان (که سرمایه‌گذاری افراطی، سود کمتر، دگردوستی واز خودگذشتگی بسیار از مشخصه‌های آن است) با کاهش ابراز وجود برای موافقت و شروع رابطه جنسی و یا خودداری از آن؛ پژوهش سپاه منصور، صفاری‌نیا و صفاری‌نیا (۱۳۹۹) مبنی بر رابطه سبک منفعت‌طلبی با افزایش روان‌رنجور خوبی، کاهش برون‌گرایی، کاهش گشودگی و رابطه منفی سبک تبدالی انصاف با برون‌گرایی و وجدانی بودن، پژوهش لیمن (۲۰۱۲) مبنی بر رابطه فردگرایی با کاهش برون‌گرایی و توافق‌پذیری و فراید لندر و اسکورون^۵ مبنی بر تأثیر منفی سرمایه‌گذاری افراطی بر عزت نفس همسو باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که در بازداری رفتاری برخلاف فعال‌سازی رفتاری، حتی رفتارهایی که ظاهراً حاکی از گذشت هستند مانند سرمایه‌گذاری افراطی، بیشتر به منظور اجتناب از تعارض و یا احساس گناه صورت می‌گیرد (لوشیز، فینکل و فیتز سیمونز، ۲۰۱۱). همچنین در سبک سرمایه‌گذاری افراطی، فرد به هر شکلی درصدد حفظ و بقای رابطه است و در جهت خشنود کردن طرف مقابل خود، سرمایه‌گذاری زیادی بر روی این مسئله می‌کند. این کار، بروز احساس خشم و ناامیدی و کینه‌جویی را به همراه دارد، زیرا در بیشتر موارد طرف مقابل قادر به جبران این سرمایه‌گذاری نیست. (علیزاده‌فرد و رسول، ۱۴۰۰). بنابراین بازداری رفتاری از طریق سرمایه‌گذاری افراطی می‌تواند احقاق جنسی را کاهش دهد. همچنین، در این شرایط و در بازداری رفتاری، رفتارهای پیشگیری‌کننده در

1. Adam
2. Luke, Golberg, Mberu & Zulu
3. Landor & Winter
4. Tirone & Katz
5. Friedlander & Skowron

افراد، برجسته‌تر هستند (گیبل، ریس و الیوت، ۲۰۰۰) و ادراک انصاف و جهت‌گیری رابطه‌ای مشارکتی می‌تواند در زنان، بیشتر یک راهبرد حفظ رابطه باشد که براساس آن، زنان کاهش قدرت خود را در ارتباط با رابطه جنسی در مقایسه با همسر خود، توجیه و عادی‌سازی کنند (تبرون و کاتز، ۲۰۱۷). در این شرایط، به نظر می‌رسد با وجود آنکه انصاف، سبکی ایده‌آل در روابط بین‌فردی است و بر نفع یکسان افراد در روابط، تأکید دارد، در سایه بازداری رفتاری، نتواند احقاق جنسی را افزایش دهد.

از طرفی در بازداری رفتاری، برخلاف فعال‌سازی رفتاری، افراد خشم خود را درون‌ریزی می‌کنند و خشم زیادی را نسبت به خود و دیگران تجربه می‌کنند و کمتر اشتباهات خود و دیگران را در روابط بین‌فردی می‌بخشند (جانسون، کیم، جیووانلی و کیگل، ۲۰۱۰) و در این شرایط، به نظر می‌رسد سبک منفعت‌طلبی بیشتر رشد کند که منجر به برانگیختگی مثبت زنان برای فعال بودن در روابط جنسی و ابراز سالم نیازها، نمی‌شود و احتمال زیرپا گذاشتن حقوق همسر نیز در روابط جنسی وجود دارد. این مسأله می‌تواند احقاق جنسی سالم را در زنان کاهش دهد. همچنین نکته قابل توجه در خصوص سبک تبادل فردگرایی که فعال‌سازی رفتاری از طریق آن، اثر مثبت بر احقاق جنسی دارد و در بازداری رفتاری، این تأثیر منفی است، می‌توان به رابطه بازداری رفتاری با چشم‌انداز زمانی گذشته منفی، حال جبرگرا و آینده منفی و رابطه فعال‌سازی رفتاری با چشم‌انداز زمانی آینده مثبت اشاره کرد (استولارسکی، وجسکاسکی و مائوس، ۲۰۲۰). در این شرایط، به نظر می‌رسد بازداری رفتاری در مقایسه با فعال‌سازی رفتاری به واسطه تجربه بدبینی و احساس منفی فرد نسبت به گذشته، حال و آینده، بتواند به واسطه فردگرایی و سرمایه‌گذاری کمتر در رابطه، تأثیر منفی تری بر انتظار برآورده شدن نیازهای جنسی در زنان داشته باشد. همچنین براساس سبک فردگرایی، دیگران به عنوان اشخاصی دیده می‌شوند که گذشت ندارند (لیمن، ۲۰۱۲) بنابراین خوداتکایی و خودبستگی به صورت منفی و غیرسازنده در این افراد دیده می‌شود (شجاع‌فرد، ۱۳۹۹) و به نظر می‌رسد این مسأله نیز می‌تواند بر احقاق جنسی تأثیر منفی داشته باشد. بنابراین در یک جمع‌بندی، می‌توان به نقش زمینه‌ساز منفی بازداری رفتاری در افزایش اثر منفی فردگرایی، سرمایه‌گذاری افراطی و منفعت‌طلبی و کاهش اثر مثبت انصاف در احقاق جنسی در زنان اشاره کرد.

زنان پذیرفته‌اند که درباره تمایل‌های جنسی خود در زندگی زناشویی کمتر صحبت کنند و نارضایتی خود را کمتر ابراز کنند، بنابراین اگر نتوانند صرفاً از طریق سبک تبادل انصاف، نیازهای خود را برآورده سازند، به سایر سبک‌های تبدالی روی می‌آورند تا ابراز وجود جنسی را به میزان بیشتری تجربه کنند. در این راستا، به ویژه در جوامع جمع‌گرا، زنان بخشی از

1. Gable, Reis & Elliot

2. Johnson, Kim, Giovannelli & Cagle

هویت خود را از طریق حفظ روابط، تعریف می‌کنند و به نظر می‌رسد در بافت فعال‌سازی رفتاری و از طریق سبک پیگیری و فردگرایی، گشوده بودن به روابط جنسی و ابراز وجود جنسی بیشتری برای زنان فراهم می‌شود. چرا که در این شرایط، افراد به دنبال مناسب‌ترین روش برای کاهش ناهماهنگی شناختی خواهند بود (ایدلمن، جنسن و راپاپورت، ۲۰۱۹). از طرفی زنان به بن‌بست‌های ارتباطی خود در روابط زناشویی در مقایسه با مردان حساس‌تر هستند، بر جنبه‌های مختلف روابط خود تمرکز بیشتری دارند و ادراک نابرابری در آنها در مقایسه با مردان بالاتر است. از آنجایی که زنان خودشان را بیشتر مسئول ترمیم روابط می‌دانند به نظر می‌رسد این مسأله هم در کارکرد متفاوت سبک‌های تبادل، نقش داشته باشد (لوشک، ۲۰۱۴).

تمایل جنسی در زنان بر خلاف مردان، به مرور زمان کاهش چشمگیرتری دارد و احقاق جنسی در زنان می‌تواند در تعدیل این کاهش تمایل جنسی، مؤثر باشد. از طرفی با وجود تأثیر احقاق جنسی بر خودکارآمدی جنسی در زنان، کمتر به عوامل تبیین‌کننده آن پرداخته شده است. این در حالی است که سیستم‌های رفتاری که در برگیرنده عوامل انگیزشی-شخصیتی هستند، تنها یکی از عوامل تأثیرگذار قابل بررسی بر احقاق جنسی در زنان است. از طرفی با وجود اهمیت سبک تبادل اجتماعی افراد که معمولاً در همه روابط بین‌فردی جاری هستند و به روابط جنسی هم می‌توانند تعمیم پیدا کنند و همچنین کاربرد نظریه تبادل اجتماعی در روابط زناشویی، پژوهش‌های انگشت‌شماری بر روی این‌سازه ارزشمند صورت گرفته است. در عین حال باید این نکته را هم در نظر گرفت که سبک‌های تبادل اجتماعی به عنوان میانجی در بافت متغیرهایی مانند سیستم‌های رفتاری که دو بعد مخالف هم دارند، می‌توانند تفسیر متفاوتی را به لحاظ تأثیرگذاری بر متغیر ملاک داشته باشند. بنابراین هنوز جای کار بسیاری بر روی این متغیر به عنوان میانجی در خصوص سازه‌های مربوط به روابط جنسی و زناشویی وجود دارد.

از جمله مهمترین محدودیت‌های پژوهش حاضر، عدم امکان انتخاب کاملاً تصادفی آزمودنی‌ها بود. در پژوهش‌های آتی می‌توان از طریق مصاحبه، اطلاعات دقیق‌تری را در خصوص عوامل مؤثر بر احقاق جنسی در زنان کسب کرد. علاوه بر این می‌توان به نقش سایر عوامل روانی - اجتماعی در این متغیر پرداخت. به عنوان پیشنهاد کاربردی، آموزش‌های شناختی، رفتاری و هیجانی برای تعدیل بازدارنده رفتاری و گسترش سبک تبادل اجتماعی سالم‌تر و مؤثرتر، می‌تواند گزینه خوبی برای افزایش احقاق جنسی در زنان باشد.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از کلیه شرکت‌کنندگان در فرایند پژوهش که با اعتماد به پژوهشگر امکان به ثمر رساندن پژوهش حاضر را فراهم کرده‌اند، تقدیر و تشکر به عمل می‌آید.

منابع

- امیری، سهراب و حسنی، جعفر. (۱۳۹۵). ارزیابی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس فعال‌سازی رفتاری (BAS) و بازداری رفتاری (BIS) مرتبط با تکانشگری واضطراب. *مجله علوم پزشکی رازی*، ۲۳(۱۴۴)، ۸۰-۶۸.
- پورمحسنی کلوری، فرشته. (۱۳۹۲). رابطه فعالیت سیستم‌های مغزی-رفتاری با بخشش و رضایت زناشویی. *روانشناسی معاصر*، ۸ (۲ پیاپی ۱۶)، ۲۶-۱۷.
- خجسته‌مهر، رضا؛ فرامرزی، سحر و رجبی، غلامرضا. (۱۳۹۱). بررسی نقش ادراک انصاف بر کیفیت زناشویی. *مطالعات روان‌شناختی*، ۷(۱)، ۵۰-۳۳.
- خنافره، نعیم و سحر، صفرزاده. (۱۳۹۸). پیش‌بینی خودکارآمدی کنش‌وری جنسی براساس سبک‌های دلبستگی، رضایت‌مندی جنسی و عملکرد جنسی در دانشجویان پرستاری زن متأهل. *روان پرستاری*، ۷ (۵)، ۳۵-۲۹.
- زارع‌نژاد، حمیده؛ حسینی، سیدمحمدرضا و رحمتی، عباس. (۱۳۹۸). رابطه احقاق جنسی و نارضایتی جنسی با بی‌رمقی زناشویی: نقش واسطه‌ای تعارض زناشویی. *مشاوره و روان درمانی خانواده*، ۹ (۱ پیاپی ۲۷)، ۲۱۶-۱۹۷.
- سپاه‌منصور، مؤگان؛ صفاری‌نیا، مجید و صفاری‌نیا، سبا. (۱۳۹۰). ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس سبک‌های تبادل اجتماعی و رابطه آن با صفات شخصیت در دانشجویان شهر تهران. *پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی*، ۴۰(۱۰)، ۱۷۱-۱۵۱.
- شجاع‌فرد، شقایق. (۱۳۹۹). بررسی و مقایسه ناهماهنگی شناختی و سبک‌های تبادل اجتماعی در بیماران زن مبتلا به اختلال افسردگی اساسی و زنان سالم. *مجله روان‌شناسی و روان‌پزشکی شناخت*، ۷(۳) و ۱۳۵-۱۲۴.
- شریفیان، مهناز؛ صفاری‌نیا، مجید و علیزاده فرد، سوسن. (۱۳۹۷). نقش طحوااره‌های جنسی با میانجی‌گری سبک انصاف در پیش‌بینی اختلال درد جنسی: بررسی مدل معادلات ساختاری. *روانشناسی سلامت*، ۷ (۳ پیاپی ۲۷)، ۱۹۰-۱۶۹.
- صفاری‌نیا، مجید. (۱۳۹۶). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس سبک‌های تبادل اجتماعی در جمعیت ایرانی. *مطالعات روان‌شناسی صنعتی و سازمانی*، ۴ (۱)، ۱۸-۱.

- عزیزاده‌فرد، سوسن و رسول، سهیلا سادات. (۱۴۰۰). پیش‌بینی قلدری در محیط کار پرستاران براساس سبک‌های تبادل اجتماعی. *پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی*، ۴۱، ۱۶-۱.
- فیاض صابری، محمدحسن؛ توزنده جانی، حسن؛ ثمری، علی‌اکبر و نجات، حمید. (۱۳۹۸). پیش‌بینی پایداری ازدواج براساس سازگاری زناشویی و خودابرازی جنسی با میانجی‌گری هوش. *پژوهش‌های روان‌شناسی بالینی و مشاوره*، ۲۹(۲)، ۷۰-۵۶.
- قیصری، سهیلا و کریمیان، نادر. (۱۳۹۲). بررسی مدل علی رضایت جنسی براساس متغیرهای کیفیت زناشویی، رضایت از رابطه، اضطراب ارتباط جنسی، احقاق جنسی و دفعات آمیزش در دانشجویان زن متأهل بندرعباس. *فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی*، ۴ (۱۶ پیاپی ۱۶)، ۱۰۶-۸۵.
- کریمی، سارا؛ چلیبانلو، غلامرضا و هاشمی‌پور، حمید. (۱۳۹۶). الگوی ارتباطی سیستم‌های مغزی رفتاری با ابعاد مدل سرشت ترکیبی هیجانی عاطفی. *روان‌شناسی شناختی*، ۵ (۴)، ۵۰-۴۱.
- محمودپور، عبدالباسط؛ دهقانپور، ثنا؛ ایجادی، سحر و یوسفی، ناصر. (۱۳۹۹). پیش‌بینی صمیمیت زناشویی براساس ذهن‌آگاهی، الگوهای حل تعارض، حمایت اجتماعی ادراک شده و بهزیستی اجتماعی. *پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی*، ۳۹، ۱۰۲-۸۳.
- مردانی ولدانی، زهرا؛ صفاری‌نیا، مجید؛ علی‌پور، احمد و آقاییوسفی، علیرضا. (۱۳۹۸). بررسی اثربخشی آموزش خوددلسوزی‌شناختی بر تغییر سبک‌های تبادل اجتماعی زوجین متقاضی طلاق. *تحقیقات علوم رفتاری*، ۱۷(۴)، ۶۸۳-۶۶۷.
- میرشمشیری، مرجان؛ صالحی، مهرداد؛ مدحی، فاطمه و کیان‌مهر، محمدرضا. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین احقاق جنسی و تعارضات زناشویی در زنان. *تحقیقات علوم رفتاری*، ۱۳(۲)، ۳۴۳-۳۵۲.
- Adam, K. (2010). Approach, avoidance and psychopathology: Clarifying the relation between BIS/BAS Sensivity and social-emotional functioning in children. (Master's thesis). University of Ottawa.
- Baker, D. F., Larson, L. M., & Seipel, M.T. (2017). Relation of reinforcement sensitivity on vocational interest and self-efficacy, *Journal of Career Assessment*, 27(2), 230-245.
- Bongardt, D.V.B., & Graaf, H.D. (2020). Youth's socio-sexual competences with romantic and casual sexual partners. *The Journal of Sex Research*, 57(1): 1-14.
- Bouchard, L., & Humphreys, T. (2019). Asserting sexual (dis) interest: How do women's copabilities differ? *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 28(2), 1-16.

- Corson, A.T. (2016). Relation of adaptive and maladaptive perfectionism to behavioral activation, behavior inhibition and heart rate variability. Doctoral dissertation, East Carolina University.
- Eevett, L., & Terrell, H.K. (2015). The development of the sexual assertiveness questionnaire (SAQ). A comprehensive measure of sexual assertiveness for women. *The Journal of Sex Research*, 52(9), 1017-1027.
- Eidelman, P., Jensen, A., & Rappaport, L.M. (2019). Social support, negative social exchange and response to case formulation-based cognitive behavior therapy. *Journal of Cognitive Behavior Therapy*. 48(2), 146-161.
- Friedlander, M., & Skowron, E. (2007). The differentiation of self-inventory: Development and initial validation. *Journal of Counseling Psychology*, 43(3), 235-246.
- Gable, S.L., Reis, H.T., & Elliot, A.J. (2000). Behavioral activation and inhibition in everyday life. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(6), 1135-1149.
- Johnson, J.L., Kim, L.M., Giovannelli, T.S., & Cagle, T. (2010). Reinforcement Sensitivity theory, vengeance and forgiveness. *Personality and Individual Differences*, 48, 612-616.
- Kilpatrick, Qk. (2018). The role of the behavioral inhibition and activation systems in the stress process. A dissertation for the degree of Doctoral dissertation. Florida State University.
- Kim, J.J., Muise, A., Sakaluk, J.K., Rosen, N.O., & Impett, E. (2020). When tonight is not the night: Sexual rejection behaviors and satisfaction in romantic relationships. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 1-15.
- Kluck, A.S., Zhuzha, K., & Hughes, K. (2016). Sexual perfectionism in women: Not as simple as adaptive or maladaptive. *Arch Sex Behav*, 45 (8), 2015-2027.
- Landor, A.M., & Winter, V.R. (2019). Relationship quality and comfort talking about sex as predictors of sexual health among young women. *Journal of Social and Personal Relationship*, 36(12), 3934-3959.
- Leybman, M. J., Zuroff, D.C., & Fournier, M.A. (2011). A five-dimensional model of individual differences in social exchange styles. *Journal of Personality and Individual Differences*. 51, 940-945.
- Leybman, M.J. (2012). Social Exchange Styles: An evolutionary model of individual differences in exchange relationship. A dissertation for the degree of Doctor of Philosophy, Mc Gill University.
- Lopez-Alvarado, S., Van Parys, H., Cevallos-Neira, A., & Enlin, P. (2019). Latin American women's beliefs, view and ideas about sexual assertiveness: A focus group study in Cuenca (Ecuador). *The Journal of sex Research*, 57(34), 1-15.

- Loshek, E. A. (2014). Predictors of sexual assertiveness in women: A comparative study of women during different life-stages. Doctoral dissertation, University of North Dakota.
- Luchines, LB., Finkle, EJ., & Fitzsimons, GM. (2011). The effect of self-regulatory strength, Content and strategies on close relationships. *Journal of Personality*, 79 (6), 1251-1280.
- Luke, N., Golberg, R.E., Mberu, B.V., & Zulu, E.M. (2011). Social exchange and sexual behavior in young women's premarital relationship in Kenya. *Journal of Marriage Family*, 73(5), 1048-1064.
- Ma-Kellams, C., & Wu, M.S. (2019). Gender, behavioral inhibition/activation and emotional reactions to negative natural and social events. *Personality and Individual Differences*, 157: 109809.
- Marchan-Clavellino, A., Alameda-Bailen, JR., Zayas GA., & Guil R. (2019). Mediating effect of trial emotional intelligence between the behavioral activation systems (BAS), behavioral inhibition system (BIS) and positive and negative effect. *Frontiers in Pshychology*. 00424.
- Nasrollahimola, N., Bahrami, N., Ranjbaran, M., & Alimorad, Z. (2020). Predictors of sexual assertiveness in a sample of Iranian women of productive age. *Sexual and Relationship Therapy*, 17400672.
- Raposo, S., Rosen, N., & Muise A. (2019). Self expansion in associated with greater relationship and sexual well-being for couples coping with low sexual desire. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37 (2), 0265407519875217.
- Raposo, S., Impett, E.A., & Musie, A. (2020). Avoidantly attached individuals are more exchange-oriented and less communal in the bedroom. *Archives of Sexual Behavior*, 49 (8), 2863-2881.
- Retenberger, M., Klein, V., & Briken, D. (2016). The relationship between hypersexual Behavior, sexual excitation, sexual inhibition and personality traits. *Archieveof Sexual Behavior*, 45, 219-233.
- Sanchez-Fuentes, MDM., & Santos-Iglesias, P.(2016).Sexual satisfaction in Spanish heterosexual couples: Testing the interpersonal exchange model of sexual satisfaction. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 42(3), 223-242.
- Stafford,L. (2020). Communal strength, exchange orientation equity and relational maintenance. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(1), 026540752099374.
- Stolarski, M., Wojciechowski, JE., & Matthews, G. (2020). Seeking the origins of time perspectives-intelligence, temperament of family environment? A one-year longitudinal study. *Personality and Individual Differences*, 169,110080.
- Tirone, V., & Katz, J. (2017). When do motives to sexually please a male partner benefit women's own sexual agency? *Sex Roles*, 58(1), 69-74.

- Veilleux, J.C. Skinner, K.D., Baker D.E., & Kaitlyn, D.C. (2020). Perceived will power self-efficacy fluctuates dynamically with affect and distress intolerance. *Journal of Research in Personality*, 90(1), 104058.
- Xie, J., Fang, P., Zhang, Z., Luo, R., & Dai B. (2021). Behavioral inhibition/activation systems and depression among females with substance use disorder: The mediating role of intolerance of uncertainty and anhedonia. *Frontiers Psychiatry*, 12, 1-10.
- Zhang, H., Xie, L., Tsinglo S.S., Fan, S., & Yip, P. (2021). Female sexual assertiveness and sexual satisfaction among Chinese couples in Hong Kong: A dyadic approach. *The Journal of Sex Research*, 1875187.

